

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра історії Центральної та Східної Європи і спеціальних галузей
історичної науки

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В КРАЇНАХ ЦЕНТРАЛЬНО-СХІДНОЇ
ЄВРОПИ**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Освітньо-професійна програма «Середня освіта (Історія та громадянська освіта)»
Спеціальність А4 Середня освіта (за предметними спеціальностями)
Спеціалізація А4.3 Середня освіта (Історія та громадянська освіта)
Галузь знань А Освіта

Затверджено на засіданні кафедри
історії Центральної та Східної Європи і
спеціальних галузей історичної науки
Протокол № 1 від “26” серпня 2025 р

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Євроінтеграційні процеси в країнах Центрально-Східної Європи
Викладач (-і)	Старший викладач Кобильник Роман Васильович
Контактний телефон викладача	+380676087380
E-mail викладача	roman.kobylnyk@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua
Консультації	Консультації в день проведення лекцій/практичних занять (за попередньою домовленістю), або ж щовівторка після занять з 13.30 до 17.00 в 621 аудиторії
2. Анотація до навчальної дисципліни	
Трансформація суспільно-політичних та економічних відносин в країнах Західної Європи ознаменувалися підписанням в 1992 р. Маастріхтської угоди про створення Європейського Союзу (ЄС). Інтеграція країн на умовах спільного економічного ринку та демократичної політичної системи зумовили появу міцного союзу європейських держав, який став провідним чинником системи міжнародних відносин. Політика керівництва ЄС і урядів західноєвропейських держав створили сприятливі умови на перетворення їх у високорозвинуті країни. Крах тоталітарної системи в країнах Центрально-Східної Європи і розпад СРСР змінила геополітичну ситуацію в Європі. Географічна спорідненість і вікове прагнення бути частиною європейського співтовариства стали визначальними в намаганні країн колишнього соціалістичного табору інтегруватися в європейські структури. Цей процес був тривалим і визначальним для історії цих держав. Власне це і зумовило значення курсу „Євроінтеграційні процеси в країнах Центрально-Східної Європи». «Євроінтеграційні процеси в країнах Центрально-Східної Європи» – це дисципліна, яка вивчає політичні, соціокультурні, економічні процеси в	

конкретних формах і просторово-часових вимірах.

Важливою особливістю курсу є те, що він зорієнтований на засвоєння і застосування студентами спеціальності А4.4 – Середня освіта (Історія та громадянська освіта) теоретичних і практичних знань з новітньої історії країн Центрально-Східної Європи, усвідомлених умінь і навичок, необхідних для роботи закладах середньої та професійної освіти, та позашкільних установах.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – полягає в оцінці якісних політичних змін в центральноевропейських країнах після розпаду тоталітарної системи, використанні досвіду західноевропейських країн для демократизації держав, які провели швидше економічні реформи. Студент повинен ознайомитися з особливостями інтеграційних процесів в кожній з країн, визначити шляхи якими вони пройшли в прагненні стати членами ЄС і розкрити значення і уроки перебування в системі європейських структур. Окреме місце в даному курсі займають взаємовідносини центральноевропейських країн з Україною в намаганні наближення її до ЄС.

Цілі навчальної дисципліни - ознайомити студентів з характеристикою політичних змін в країнах Центрально-Східної Європи в кінці 80 – початку 90 –х рр. XX ст., створенням нових державно-політичних механізмів, формуванням нової партійно-політичної системи і її впливом на урядову політику ; розкрити механізми формування нових зовнішньополітичних відносин в умовах трансформації політичних режимів в країнах Центрально-Східної Європи; з'ясувати з студентами особливості суспільно-політичних відносин в кожній країні, їх зміст, форми і масштаби поширення в суспільстві, навчитися використовувати в професійній і соціальній діяльності знання з історії Центрально-Східної Європи, порівнювати їх із історією України та загальносвітовими історичними процесами даного історичного періоду; виробити в студентів навички самостійних оцінок і власних суджень щодо розглянутих історичних проблемах. Одним з головних завдань курсу є формування в молодого покоління суспільної свідомості, культури, моралі, самостійного творчого мислення, вироблення патріотичної орієнтації, прагнення до самореалізації.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність. 1К. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, що передбачає застосування теоретичних знань і практичних умінь з наук предметної спеціальності, педагогіки, психології, теорії та методики навчання, потребує інтеграції знань і прийняття рішень у практиці викладання історії в основній (базовій) школі і характеризується комплексністю

та невизначеністю педагогічних умов організації навчально-виховного процесу в основній (базовій) середній школі. Загальні компетентності. ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, а також до використання знань у практичних ситуаціях.

Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, а також до використання знань у практичних ситуаціях.

ЗК 2. Знання й повноцінне розуміння предметної області та професійної діяльності.

ЗК 8. Здатність генерувати нові ідеї, зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства, вміння диференціювати традиційні та інноваційні способи вирішення завдань та знаходити межі їхнього застосування у навчальному процесі

ЗК 10. Здатність поважати мультикультурність і різноманітність суспільства, усвідомлювати необхідність рівних можливостей для всіх учасників освітнього процесу.

Фахові компетентності:

ФК 1. Наявність системи знань із вітчизняної і всесвітньої історії, необхідної для роботи в навчальних закладах загальної середньої освіти.

ФК 4. Здатність застосовувати інтерактивні методи і сучасні освітні технології навчання, формувати і розвивати в учнів ключові та предметні компетентності засобами історичних і суспільствознавчих предметів, інтегрованого навчання.

ФК 6. Здатність до формування колективу учнів; знаходження ефективних шляхів мотивації їх до саморозвитку, спрямування на прогрес і досягнення з урахуванням здібностей та інтересів кожного з них.

Компетентності предметної спеціальності A4.3 Середня освіта (Історія та громадянська освіта).

ПК 1. Здатність володіти змістом та методологією фундаментальних і спеціальних історичних дисциплін. **ПК 2.** Знання сучасних наукових досліджень з історії України та всесвітньої історії.

ПК 3. Здатність володіти категоріально-понятійним апаратом історичної науки, орієнтуватися в науковій періодизації історії, використовувати її як спосіб пізнання історичного процесу.

ПК 5. Здатність розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України, Європи та світу, володіти базовими знаннями української та світової культури в контексті готовності майбутніх фахівців до спілкування у мультикультурному середовищі на основі толерантності, діалогу і співробітництва.

ПК 6. Здатність здійснювати критичний аналіз різних джерел інформації та

наукового пізнання, використовувати їх у професійній діяльності.

ПК 7. Знання наукових основ історії та методики її навчання, організації процесу пізнання та виховання учнів різних вікових категорій; здатність здійснювати дослідження з історії України, всесвітньої історії, методики навчання історії

Програмні результати навчання.

Програмні результати навчання (РН), спільні для всіх предметних спеціальностей.

РН 1. Відтворювати основні концепції та принципи педагогіки і психології, сучасних освітніх технологій; враховувати в освітньому процесі закономірності розвитку, вікові та інші індивідуальні особливості учнів.

РН 3. Називати і аналізувати методи ціле покладання, планування та проектування процесів навчання і виховання учнів на основі компетентнісного підходу з урахуванням їх освітніх потреб; класифікувати форми, методи і засоби навчання предмету в закладах загальної середньої освіти.

РН 4. Здійснювати добір і застосовувати сучасні освітні технології та методики для формування предметних компетентностей учнів; критично оцінювати результати їх навчання та ефективність уроку.

РН 5. Вибирати відповідні форми і методи виховання учнів на уроках і в позакласній роботі; аналізувати динаміку особистісного розвитку учнів, визначати ефективні шляхи їх мотивації до саморозвитку та спрямування на прогрес і досягнення з урахуванням здібностей та інтересів кожного з них.

РН 6. Називати і пояснювати принципи проектування психологічно безпечного й комфортного освітнього середовища з дотриманням вимог законодавства щодо охорони життя й здоров'я учнів (зокрема з особливими освітніми потребами), технології здоров'язбереження під час освітнього процесу, способи запобігання та протидії булінгу і налагодження ефективної співпраці з учнями та їх батьками.

РН 7. Демонструвати знання основ фундаментальних наук (відповідно до предметної спеціальності), оперувати базовими категоріями та поняттями предметної області спеціальності.

РН 8. Генерувати обґрунтовані думки в галузі професійних знань як для фахівців, так і для широкого загалу державною та іноземною мовами.

РН 11. Виявляти навички роботи в команді, адаптації та дії у новій ситуації, пояснювати необхідність забезпечення рівних можливостей і дотримання гендерного паритету у професійній діяльності.

РН 12. Аналізувати власну педагогічну діяльність та її результати, здійснювати об'єктивну самооцінку і самокорекцію своїх професійних якостей.

РН 13. Демонструвати знання основних положень нормативно-правових документів щодо професійної діяльності, обґрунтовувати необхідність використання інструментів демократичної правової держави у професійній та

громадській діяльності та прийняття рішень на засадах поваги до прав і свобод людини в Україні.

Програмні результати навчання (ПРН).

ПРН 1. Демонструвати знання змісту фундаментальних і спеціальних історичних дисциплін, необхідними для роботи в закладах загальної середньої освіти; пояснювати і характеризувати історичні процеси і події у їх порівнянні з взаємозв'язку.

ПРН 2. Знати і аналізувати сучасні наукові дослідження з проблем 5 вітчизняної та всесвітньої історії, спеціальних історичних дисциплін та імплементувати знання у навчальну і практичну діяльність.

ПРН 3. Орієнтуватися в історичному часі, застосовуючи періодизацію, характеризувати суспільні явища в розвитку, вільно оперувати термінологією з фахових предметів.

ПРН 4. Демонструвати інтегроване мислення, пояснювати цілісну картину суспільно-історичного розвитку через міжпредметні зв'язки.

ПРН 5. Використовувати краєзнавчу складову курсу історії для активізації пізнавальної діяльності учнів; організовувати позакласну гурткову роботу, музейну, пам'ятко-охоронну, народознавчу роботу, спрямовану на збереження і використання історико-культурної спадщини України та світу з навчальною, науковою і просвітницькою метою.

ПРН 6. Працювати з джерелами інформації, вміти їх аналізувати, синтезувати, порівнювати та інтегрувати їх у зміст навчання історії, представляти та обговорювати відображені в них факти, явища, події, визначати власну позицію щодо суперечливих питань.

ПРН 7. Знати зміст шкільних курсів історії, проектувати і здійснювати навчальний процес, обирати оптимальні компетентісно орієнтовані методики навчання історії і суспільствознавства за допомогою сучасних інноваційних технологій, уміти оцінювати та відслідковувати динаміку особистісного розвитку учня/учениці.

ПРН 8. Володіти здатністю до розкриття інтелектуального і творчого потенціалу здобувачів середньої освіти засобами змісту предметних галузей та курсів за вибором.

ПРН 9. Цінувати різноманіття та мультикультурність світу; ідентифікувати себе у системах загальнолюдських і національних цінностей, керуватися у своїй діяльності сучасними принципами толерантності, діалогу і співробітництва.

ПРН 10. Усвідомлювати призначення професійної діяльності вчителя історії і стійко прагнути до набуття та вдосконалення професійних компетентностей

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни				
лекції	10			
семінарські заняття / практичні / лабораторні	20			
самостійна робота	60			
Ознаки навчальної дисципліни				
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий	
7	A4.3 Середня освіта (Історія та громадянська освіта)	IV	вибірковий	
Тематика навчальної дисципліни				
Тема		кількість год.		
		лекції	практичні заняття	сам. роб.
Тема 1. Вступ до спецкурсу „Євроінтеграційні процеси в країнах Центрально-Східної Європи“		2		6
Тема 2. Євроінтеграційні процеси в Республіці Польща		2	2	4
Тема 3. Євроінтеграційні процеси в Чеській Республіці		2	2	4
Тема 4. Словацька Республіка в об’єднаній Європі		2	2	4
Тема 5. Євроінтеграційні процеси в країнах Балтії			2	4
Тема 6. Україна в євроінтеграційних процесих		2		6
Тема 7. Угорщина в Європейському Союзі			2	4
Тема 8. Євроінтеграційні процеси в Болгарії.			2	4
Тема 9.. Євроінтеграційні процеси в Румунії			2	4
Тема 10. Євроінтеграційні процеси в Словенії			2	4
Тема 11. Хорватія в Європейському Союзі			2	4
Тема 12. Взаємовідносини південнослов’янських країн з Європейським Союзом.			2	6
Тема 13. Сучасна політика розширення ЄС в центральноевропейському регіоні				6

ЗАГАЛЬНА:		10	20	60		
6. Система оцінювання навчальної дисципліни						
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Підсумковий бал з навчальної дисципліни складається з підсумкового семестрового балу Упродовж семестру студент отримує бали за різні види робіт, які сумуються в підсумкові семестрові бали. Підсумковий семестровий бал складається з суми балів, отриманих студентом денної форми навчання за свою навчальну діяльність протягом семестру і дорівнює сумі підсумкового балу за семінарські (практичні) заняття (максимально 40 балів), балу за контрольну роботу (30 балів), балу за контроль самостійної роботи (10 балів) і балу за індивідуальну роботу (20 балів) та в сукупності може складати максимального 100 балів.					
	Вид контролю	Поточний контроль	Контр. робота	Контроль самостійної роботи	Індивідуальне завдання (конспект і захист монографії тощо)	Підсумкова оцінка у 100-бальній шкалі
	Максимальна кількість балів, яку може набрати студент	40	30	10	20	100 (50+50)
Вимоги до письмових робіт	Контрольна робота Впродовж роботи над вивченням дисципліни передбачено проведення контрольної роботи. При цьому за контрольну роботу студент може одержати 30 балів. Написання контрольної роботи є обов'язковим для виставлення підсумкової оцінки при заліку. У випадку, якщо студент з якихось причин не написав 8 контрольної роботи, він вважається таким, що не виконав усіх видів робіт, що					

	передбачаються навчальним планом на семестр з даної дисципліни. Такий студент має змогу скласти залік за талоном № 2, але для цього він повинен виконати передбачене кафедрою завдання. Контрольна робота передбачає формулювання 6 завдань: 1 теоретичне, 1 практичне (назвати особливості, завдання, чинники, тощо,) 1 практичне (характеристика історичного джерела), 1 знання термінів, 1 знання історичних постатей та 1 на знання хронології. ❖ Критерії оцінки виконання контрольної роботи ❖ 10+5+5+4+3+3=30 балів <table border="1"> <thead> <tr> <th>Завдання</th><th>Кількість балів</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1 теоретичне</td><td>10 балів</td></tr> <tr> <td>2 практичне (назвати особливості, завдання, чинники, тощо)</td><td>5 бали</td></tr> <tr> <td>3 практичне (характеристика історичного джерела)</td><td>5 бали</td></tr> <tr> <td>4 знання історичних термінів</td><td>4 бал</td></tr> <tr> <td>5 знання історичних постатей</td><td>3 бал</td></tr> <tr> <td>6 знання хронології</td><td>3 бал</td></tr> <tr> <td>Разом</td><td>30 балів</td></tr> </tbody> </table>	Завдання	Кількість балів	1 теоретичне	10 балів	2 практичне (назвати особливості, завдання, чинники, тощо)	5 бали	3 практичне (характеристика історичного джерела)	5 бали	4 знання історичних термінів	4 бал	5 знання історичних постатей	3 бал	6 знання хронології	3 бал	Разом	30 балів
Завдання	Кількість балів																
1 теоретичне	10 балів																
2 практичне (назвати особливості, завдання, чинники, тощо)	5 бали																
3 практичне (характеристика історичного джерела)	5 бали																
4 знання історичних термінів	4 бал																
5 знання історичних постатей	3 бал																
6 знання хронології	3 бал																
Разом	30 балів																
Семінарські заняття	У ході поточного контролю здійснюється усне та письмове опитування з тем, передбачених для семінарських занять.. Оцінювання знань на семінарських заняттях проводиться за 100 бальною шкалою. На семінарському занятті діє такий принцип оцінювання: “90-100” балів – знання студента(ки) відмінні. Студент(ка) глибоко, ґрунтовно в деталях володіє теоретичними знаннями з навчального курсу. Виявляє усвідомлені уміння і навички, необхідні для майбутньої роботи, вміє використовувати необхідну джерельну базу та історіографію, порівнювати, співставляти різні явища і процеси, давати вичерпний аналіз порушеної проблеми, володіє понятійно-категоріальним																

	апаратом дослідження тощо. Володіє просторовою компетенцією, вмінням систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історичний матеріал, історичним критичним мисленням, може використовувати сучасні інформаційно-технологічні ресурси в науковій діяльності, має синтетичне мислення та ін. “70-89” бали – знання студента(ки) добрі. Студент(ка) має глибокі й повні знання програмного матеріалу, усвідомлені уміння і навички, здатен(на) щодо їх застосування на практиці; відповідь чітка і практично завершена. Володіє понятійним апаратом, вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історичний матеріал, будує аргументацію на основі доказів. Вміє організовувати пошук, аналіз та інтерпретацію візуальних джерел, може використовувати сучасні інформаційно-технологічні ресурси в науковій діяльності, має певний рівень синтетичного мислення, застосовує оптимальну стратегію пізнавальної діяльності тощо. Однак допускає незначні пропуски фактичного матеріалу, вміє застосувати його щодо конкретно поставлених завдань, у деяких випадках нечітко формулює загалом правильні відповіді, допускає окремі несуттєві помилки та неточності. “50-69” бали – знання студента(ки) задовільні. У студента(ки) є суттєві помилки в знанні фактичного матеріалу (в межах 50% і навіть більше), не здатен(на) повною мірою використати знання, уміння і навички на практиці; відповідь не чітка і надто спрощена. Знає історичну термінологію і володіє понятійним апаратом досить посередньо, не вміє до кінця систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історичний матеріал, переконливо аргументувати свою відповідь. Вміє організовувати пошук візуальних історичних джерел, але не може їх критично проаналізувати. Володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не послідовно і логічно, не завжди може пояснити причинно-наслідкові зв'язки. “1-49” бали – знання студента(ки) незадовільні. У студента(ки) елементарні знання фактичного матеріалу (до 40%), відсутні уміння й навички, тому він (вона) не здатен(на) їх використовувати на практиці; відповідь не змістовна, в роботі є дуже суттєві помилки. Не ознайомлений(а) належним чином з
--	--

	історичними і культурними процесами в слов'янських землях та не дає відповіді на питання. Практично не вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати джерела й історіографію з досліджуваної теми. Не володіє історичним критичним мисленням, аналізом і синтезом, відсутня об'єктивна і неупереджена аргументація, самооцінка й оцінка інших. На семінарських заняттях студенту виставляється оцінка за 100 бальною шкалою.
Умови допуску до підсумкового контролю	Форма і терміни підсумкового контролю визначаються навчальним планом. Студент(-ка) допускається до підсумкового контролю за умови відпрацювання усіх «заборгованостей» та набору 50 і більше балів
Підсумковий контроль	Форма підсумкового контролю – залік.

7. Політика навчальної дисципліни

Відвідування занять

Відвідування занять і виконання навчального навантаження студентами. Лекції передбачають системний і послідовний виклад навчального матеріалу. Відвідування лекцій для студентів є обов'язковим. 10 Відвідування та активна участь студентів у роботі семінарських занять також є обов'язковою умовою успішного складання курсу. Пропонуються наступні форми роботи на семінарських заняттях: виступ, опонування, рецензія, участь у дискусії. При цьому враховуватимуться лише логічно обґрунтовані виступи, альтернативна теза чи спростування поданої, а не фактична підтримка тези виступаючого, змістовне рецензування та коментар чи доповнення, що дійсно сприятиме розгляду проблеми. Обов'язковим є написання запланованих письмових (контрольних, самостійних, індивідуальних) робіт. Студенти мають інформувати керівництво факультету та викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усі строків визначених для виконання усі видів письмових робіт, передбачених курсом.

Академічна доброчесність: У Карпатському національному університеті імені Василя Стефаника навчальний процес побудований на основі дотримання принципів академічної доброчесності, прозорості та законності роботи. Як викладач, так і студент(ка), повинні дотримуватися «Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Карпатського національного університету імені Василя Стефаника» та Кодексу честі КНУВС <https://cnu.edu.ua/plozhennia-prozapobihannia-plahiatu/> У випадку запозичених робіт, відсутності посилань на використані джерела, випадків плагіату, виявів академічної недоброчесності (списування) викладач виставляє негативну оцінку та пропонує студентові повторно виконати необхідний вид роботи.

8. Рекомендована література

1. Бочаров С. Інтеграція Польщі до Європейського Союзу (1989 – 2004 pp.) / С. Бочаров. *Схід*. 2008. №4.
2. Бочаров С. В. Шлях Польщі до Європейського Союзу / Донецьк: ДНУ, 2011. 270 с.
3. Брусиловська О. Посткомуністична Східна Європа: зовнішні впливи, внутрішні зміни. Одеса, 2007.
4. Вахудова М.А. Нерозділена Європа. Демократія, важелі впливу та інтеграція після комунізму. К., Вид-во „Києво-Могилянська Академія“, 2010.
5. Досвід країн Вишеградської четвірки на шляху до ЄС: можливості для України: аналітичні оцінки. Ужгород: Вид-во В. Падяка, 2003. 237 с.
6. Європейська інтеграція і глобальні проблеми сучасності: Навчальний посібник К.:Хай тек-Прес, 2007.
7. Зовнішня політика України. К., 2007.
8. Європейська інтеграція Укладачі: М. Яхтенфукс, Б. Коллер; К.: Вид-во „Києво-Могилянська Академія“, 2007.
9. Європейська інтеграція. Навч. Пос. / за ред. М. Макаренка. К., 2018. 344 с.
10. Історія Центрально-Східної Європи. Посібник для студентів історичних і гуманітарних факультетів університетів / За ред. Леоніда Зашкільняка. Львів, 2005.
11. Кіш Є. Центральна Європа в сучасній системі єврорегіональної інтеграції. Ужгород, 2008.
12. Копинець Ю. Інтеграція Словаччини до Європейського Союзу: досвід для України. URL. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/9950/1/17.pdf>
13. Кріль М. Історія країн Центрально-Східної Європи (кінець XX – початок XXI ст.). К., 2008.
14. Круглашов А. М., Озимок І., Астапенко Т. С., Руссу В. В. Європейська інтеграція на початку нового тисячоліття: довідник./ склад. А. М. Круглашов, І. Озимок, Т. С. Астапенко, В. В. Руссу. - Ч.1. Чернівці, 2010. 212 с.
15. Мальська М., Антонюнюк Н. Основи європейської інтеграції. К., 2019. 320 с.
16. Овчаренко О. Історія європейської інтеграції: навчальний посібник. Черкаси:Вертикаль, 2021. 302 с.
17. Політика європейської інтеграції. Навчальний посібник / Під. ред. В. Г. Воронової. К., 2007.
18. Шіммельфенніг Ф. Європеїзація Центральної та Східної Європи /

Шіммельфенніг Ф., Зедельмаєр У. К.: в-во “Юніверс”, 2010.

19.Яровий В. Новітня історія Центральноєвропейських та Балканських країн XX століття. Підручник для вищих навчальних закладів. К., 2005.

.....

Викладач: Кобильник Роман Васильович, старший викладач